

PERUŠKO BOGDANIĆ

GALERIJA
FORUM

KULTURNO-INFORMATIVNI
CENTAR ZAGREB
TESLINA 16, tel. 421-144

20. 9. - 13. 10. 1990.

Izdavač
KULTURNO
INFORMATIVNI
CENTAR ZAGREB
Teslina 16, tel. 421-144

Za izdavača
BRASLAV KARLIĆ

Urednik kataloga
VIŠNJA KNEZOCI

Predgovor
Dr. MICHAEL HAERDTER
ZVONKO MAKOVIĆ

Grafički urednik
IVAN ANTONOVIĆ

Prijevod s njemačkog
NEDA MIRANDA BLAŽEVIĆ
JASNA MILOJEVIĆ

Fotografije
MITIJA KOMAN
DARKO BAVOLJAK

Likovna postava
PERUŠKO BOGDANIĆ

Plakat
BRANIMIR BAKOVIĆ

Tisak plakata
ŽELIMIR BAKOVIĆ

Tisak
VJESNIK - AGENCIJA ZA MARKETING

Naklada
500 primjeraka

BOGDANIĆ

Keopsov san, 1987.

Peruško Bogdanić, Hrvat i Evropejac

Prije otprilike desetak godina vidio sam kod jednoga zajedničkog prijatelja u Berlinu prve radove Peruška Bogdanića i još su mi uvijek u živom sjećanju. Bili su to gvaševi maloga formata, brodovi na vodi, zaplivali u decentnim bojama. Ovakvom mišlju slijedim konzervativnu interpretaciju koja u slučaju Bogdanića može biti zavođenje u bludnju, jer međutim, njegovi "brodovi" sadrže formalne elemente najveće jednostavnosti. Njegov obrazac može biti svaka brodica ili troroga kapa kakvu ljudi rade od papira pri zidarskim radovima. No, ambicija brodica nije prikazivanje plovidbe brodova. Skupljeni u plošnim strukturama, pokazuju se oni mnogo više kao simboli, koji nas obavještavaju o jednom novom poretku stvari.

U teoriji umjetnosti uvijek se nanovo pokušavalo ispitivati i analizirati tijesnu povezanost između životne stvarnosti jenog određenog vremena i društva te umjetničke stvarnosti. Podlegnem li i ja toj kušnji, čineći to na jednom individualnom djelu, pokazat će nam se umjetnik, koji djelujući u društvu prema oficijelnom diktatu "Mimesisa", donosi jedno samosvojno, možda i subverzivno, rješenje. Mladi je čovjek sa Hvara na hrvatskom Sredozemlju u tim ranim radovima svoju prisnost sa svijetom mora pretočio u jedan gotovo apstraktan crtački jezik. U njemu je umjetnik slobodan da razvija svoj vlastiti "Poiesis" (kao što bi rekao Aristotel), svoju vlastitu umjetničku realnost.

Moram dodati, da mnogi pojmovi, koji se upotrebljavaju kao argumenti sve više i više postaju "kolebljivim oblicima". U jednoj Evropi koja se obnavlja, čije su granice na Zapadu i na Istoku postale propustljivima, a gdje se opet druge (kao na konfliktnom jugoslavenskom području) ponovo zatvaraju: u toj vještici kuhinji novog evropskog društva jednostavna dijalektika životne i umjetničke realnosti dovedena je u pitanje. Čak i mnogo upotrebljavani pojam autonomije umjetnosti u prostoru bez funkcija, kamo je tehnologija smjestila i oslobodila mišljenje, zahtijeva ponovno vrednovanje, gdje nas posljedica tog "napretka" made in Europe u izsilovanoj prirodi prisiljavaju na reviziju uobičajenih uzoraka ponašanja. Jedino stvarno je nužnost promjene.

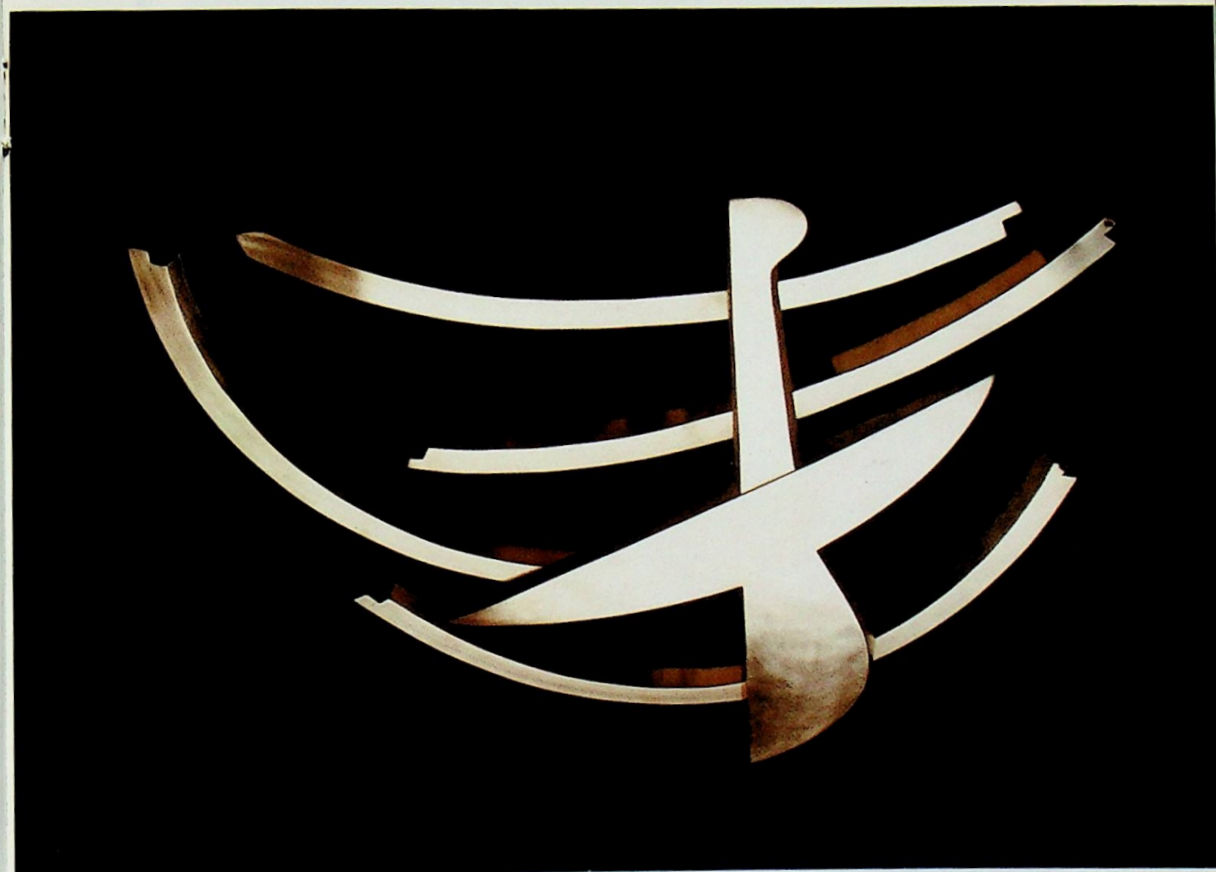
Umjetniku je potrebno odvažnosti da odredi svoje mjesto u tom moru neizvjesnosti, na tom sjamu mogućnosti, da ga odredi s točnošću i samopouzdanjem. Peruško Bogdanić posjeduje i neke druge za to neophodne kvalitete: siguran osjećaj za formu, vladanje slikarskim i kiparskim jezikom, snagu za ironično distanciranje i jedan gotovo klasičan osjećaj za red. Tu rijetku i nadasve dragocjenu sposobnost vjerojatno možemo pripisati njegovom mediteranskom nasljeđu: ja ću je nazvati Bogdanićevom hrabrošću da bude jednostavan. Njegov autoportret iz 1987. rječito odražava ove prednosti. Iz jednog neobrađenog komada izrađena glava strši strogo uvis - ljudska glava reducirana i koncentrirana na nekoliko obilježja - ona prije svega odražava principijelnost i usmjerenost prema cilju. Podbradak i ivičasta Adamova jabučica izranjaju iz snažnog vratnog stupa i dodaju liku snagu volje. Time

misaoni i osjećajni dijelovi lubanje koja strši uvis, koja je također suptilno zaobljena i modelirana, suprostavljaju izraz misaonosti i senzibilnosti. Ove bitne osobine autoportreta Bogdanić vješto naglašava dvjema okomitim pukotinama na suhoj osnovi. Ovaj rad iz ciklusa "Glave" najavljuje jedno daljnje svlojstvo: pogled prema unutra. Ne znam, koja je bila umjetnikova namjera, kad je izostavio lice. Za pojašnjenje poslužiti ću se jednom rečenicom Itala Calvina iz njegovog djela "Šest sjećanja za slijedeći milenij". Kao naznaku za svoj način rada, svoj ideal "oslobođenosti" pisac navodi mit o Perzeju, Perzeju koji Meduzi pomoću odraza njezinog lika na njegovom brončanom štitu odrubljuje glavu: u protivnom njezin bi ga izravni pogled pretvorio u kamen. Calvino kaže: "Perzejeva snaga... leži u odbijanju da gleda izravno a ne u odbijanju stvarnosti u kojoj je osuđen živjeti." Mislim da taj "neizravan pogled označava nastojanje našeg umjetnika, da prisutnu stvarnost pokori svojoj volji, svojim vizijama i pvojem principu reda.

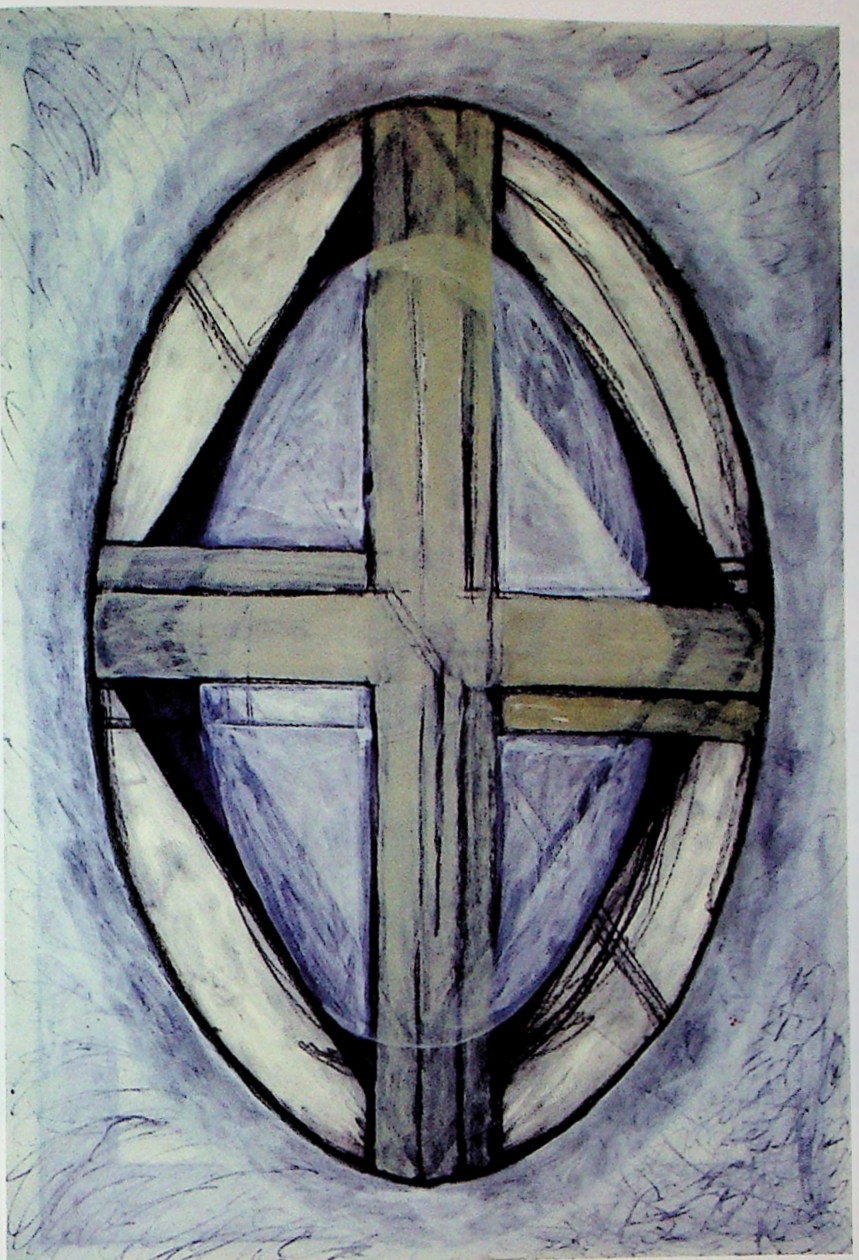
Peruško Bogdanić je na svom putu. Ima još dobar komad puta ispred sebe. Trebao bi nastaviti dosljednošću, koja je prisutna u njegovom radu proteklih desetak godina. Od vremena simbolike brodova na njegovim ranim gvaševima nastavlja Bogdanić s ekonomičnošću oblikovanja i umjetničkom senzibilnošću. Istodobno razvija samosvojnost crtačkih oblika, koje je sam razvio. Ciklus berlinskih gvaševa iz 1988. - strogo naznačena "tijela" i geometrijski signali jedne vrste kabalističke semiotike - pokazuje Bogdanićevu dominantnu kiparsku nadarenost. S dvostrukom skulpturom "Venecija" iz 1988. i drvenom skulpturom "Lice izgubljene bitke" nastalom 1989. u Škotskoj umjetnik je konačno ovladao svijetom "objekata". Oni su znaci i dokazi njegovih istraživanja i ovladavanja slobodnim volumenom. S tim "spiritualnim faktorom" u prostoru umjetnik ostavlja iza sebe ono, što je u njegovim ranijim radovima moglo smetati kao prebojažljivo ili predekorativno.

Vratimo se natrag Evropi. Hrvatska se - slijedeći svoju povijesnu gravitaciju - ponovo okreće srednjoj Evropi. I prvo evropsko otvaranje Zagrebačkog salona lijepih umjetnosti ove 1990. godine jedan je od tih znakova. Peruško Bogdanić pridonio je tom projektu. On će i zbog svog umjetničkog rada proširiti i intenzivirati svoje dosadašnje veze s Italijom, Škotskom, Berlinom... To je dobro i potrebno. Evropa treba duhovnu razmjenu i dijalog koji prelaze državne i regionalne granice. Trebamo umjetnike iz ovog prostranog dijela Evrope koja se nanovo definira: nova društvena stvarnost realizirat će jedan novi, sličan ili drugačiji, estetski identitet. Umjetnike trebamo također, kako bi se očuvala i obranila spiritualnost Evrope od neke buduće evropske masovne kulture. Peruško Bogdanić je jedan od umjetnika, na kojega možemo računati. Jedan, koji posjeduje neizravan pogled i koji se ipak ne odupire stvarnosti, koju mu je sudbina dodijelila.

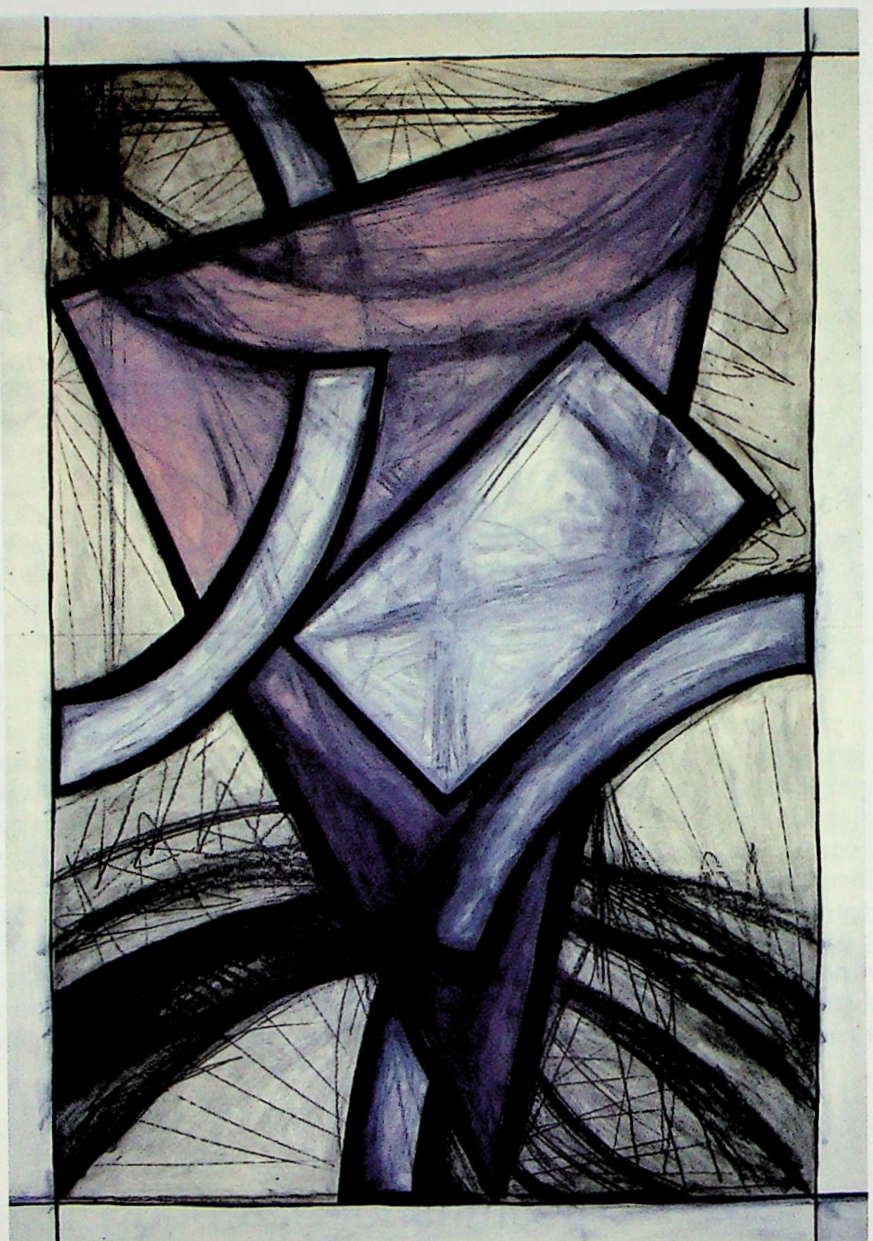
Dr Michael Haerdter
Direktor
Künstlerhaus
Bethanien u Berlinu

Scriptura sacra, 1990.

Don Juan ili ljubav prema geometriji, 1988.

Don Juan ili ljubav prema geometriji, 1988.

Peruško Bogdanić: prisutnosti

Može se reći kako skulpturu koja nastaje neposredno prije osamdesetih godina karakterizira specifičan odnos umjetnika prema materijalu. Materijal tako često govori samostalno ističući pri tom svoje sirove, tvarne činjenice koje se jednostavnom gestom pretvaraju u čestice plastičkog jezika. Evidentiranje fizičkih činjenica djela podrazumijevalo je isticanje umjetničkog čina kao realnog, fizičkog iskustva. Djelo je postalo ne-metaforičko, a samorefleksija ima u njemu bitnu ulogu. Ispitivanje temeljnih, fizičkih činjenica postaje važan umjetnički čin. Djelo-stvar ima autonomiju, vlastite zakone kojima podliježe i mimo autorove intervencije. Svijest o postojanju distance između autora i djela uzrokovala je krajnje direktan govor: nema metafora koje bi djelu osigurale određeni višak značenja. Skulptura, kao i uopće umjetničko djelo osamdesetih godina postaje složen predmet iz kojega isijavaju neodređena značenja. Ne postoji više jedna gusta i monolitna opna koja umjetnički predmet svodi na njegovu fizičku protežnost. Materijal, iz koga je djelo sazdan, ne skriva šifre koje bi nam omogućile da dopremo do stvarnog značenja.

Velika je, dakle, razlika između skulpture sedamdesetih i one koja nastaje osamdesetih godina. Ranije se potencirala fizičnost, materijalnost, projekt. Skulptura je bila stvar koja postoji, ili pak koncept koji postoji. U osamdesetim ona je prije privid postojanja, nešto što se ukazuje u nikad definiranoj čvrstoći. Skulptura postaje jedan oblik otjelovljenog osjećaja. Predmeti iz ranijeg desetljeća mogli su biti i trošni, nagriženi korozijom, ali su i u toj nestalnosti računali na opipljivost, gustoću, prisutnost u fizičkom prostoru. Skulptura devete decenije pak računa na istu onu ezoteričnost na koju cilja i slikarstvo "nuova immagine". Nije stoga ni čudno što mnogi slikari upravo generacije koje se afirmira početkom osamdesetih počinju raditi skulpturu - Baselitz, Schmalix, Immendorf, Anzinger, Chia, Cucchi, Paladino... I obratno: kipari posežu za slikarskim materijalom da bi se što cjelovitije izrazili. Skulpturu koja tada nastaje možda je najbolje definirao baš jedan slikar, Sandro Chia, koji kaže: "Skulptura je između neba i zemlje, kao da lebdi, ona je privid noći..."

Peruško Bogdanić je kipar koji svoju punu afirmaciju stječe upravo na samom pragu osamdesetih godina. Njegove uvijek duboko promišljene forme mogli bismo lako nazvati nekim "organskim minimalizmom" u kojima se osjećaj za čistu i jednostavnu vitalnost dopunjuje intuitivno pronađenim redom, proporcijama, ravnotežom. Arhetipske figure kao da potječu iz dalekih civilizacija ili slobodne erotske maštarije, a na paradoksalan način afirmiraju prisutnost skrivenog, namjerno nejasnog lika. Volumen je krajnje stješnjen, a iz te prostorne stege oslobađa ga iznenadan pomak u ritmu, hinjena greška u pravilnosti modeliranja, fini otklon od harmonične proporcije. Takve ambivalentne osobine volumena

skulpturi daju osjećaj nestalnosti, nesigurnosti, otvorenosti, osjećaj privida. Točnije rečeno, dvoznačnost, ili barem dvosmislenost, postaju od izuzetne važnosti.

Dok se na radovima Peruška Bogdanića s početka osamdesetih osjećala jaka želja za što preciznijom formulacijom, za što čistijom formom, danas se ta strana skulpture stavlja u drugi plan. Danas se više ističe neposredan osjećaj, neposredna prisutnost autora u djelu. Djela ponekad naliče na ritualne predmete nalik onima što potječu iz prapovijesne igre. Ta dimenzija mitskog (ili pseudomitskog), ritualnog (ili pseudoritualnog) bogata je evokativnim i uopće referencijalnim impulsima. Upućivanjem na daleke, maglovite mitologije djelima se samo učvršćuje romantično-nostalgичna aura. Istodobno, na taj se način širi krug značenja djela.

Gotovo paralelno kako su sazrijevale ideje za nove Bogdanićeve skulpture, nastajao je i ciklus slika velikog formata "Don Juan ili ljubav za geometriju". Naoko se može činiti kako ove slike proturiječe kiparskim radovima koje karakterizira jedan neskriveni vitalizam. Međutim, pogledaju li se slike pažljivije, nije teško u njihovim reduciranim oblicima, njihovom krajnje zgusnutom koloritu otkriti isti onaj impuls koga nalazimo i na skulpturama, a koji svjedoči neposredan osjećaj, neposrednu autorovu prisutnost u djelu. Geometrijski i geometrizirajući oblici s ovih slika posljedica su jednog jasno vidljivog procesa slikanja, sažimanja, kolebanja, osjećaja dvojnosti. Umjetnik ne potire tragove svog rukopisa u neke duboke i nevidljive slojeve slike, on ih ostavlja uvijek vidljivima, baš kao što će to činiti i na kipovima od drveta ili kamena ("Hektorović", "Venexiana", "Vergilijeva svijeća"). Uvijek pulsirajuće plohe skulptura i uvijek pulsirajuće površine slika kao da žele istaknuti osjećaj spontanosti, stanje "onako kako se diše".

Ako smo na Bogdanićevim ranim radovima mogli govoriti o nekom organskom minimalizmu, neće biti ni najmanje strano ako njegove slike iz ciklusa "Don Juan ili ljubav za geometriju" nazovemo organskom geometrijom. Geometrizirajuće forme nastaju, naime, istim postupkom kojim nastaju i skulpture - jednim nadasve finim redukcionizmom koji nikada neće biti sam sebi svrhom. Taj redukcionizam i na kipovima i na slikama javlja se kao unutrašnja nužnost. Slike stoga treba shvatiti kao produžetak onog istog naboja koga je autor izrazio u svojim skulpturama. Baratanje različitim medijima samo svjedoči Bogdanićevoj potrebi da se iskaže na što cjelovitiji način, da svaku svoju želju, svaki osjećaj materijalizira, učini prisutnim. I po tome otkriva svoju pripadnost generaciji umjetnika koja se afirmira osamdesetih godina.

Zvonko Maković

Lice izgubljene bitke, 1989, Škotska

Allegretto, 1990;

Hektorović, 1990;

Vergilijeva svijeća, 1990;

Venexiana, 1988.

Samostalne izložbe:

- 1976. Hvar, galerija "Na bankete"
- 1980. Zagreb, galerija "Studentskog centra"
- 1981. Zagreb, Studio galerije "Forum"
- 1982. Zagreb, galerija "Događanja"
- 1983. Ljubljana, galerija ARS
- 1984. Zagreb, galerija "Nova"
- 1985. Minneapolis, Coffman Gallery, USA
- 1987. Zagreb, Salon Galerije "Karas"
- 1987. Split, Umjetnički salon
- 1987. Dubrovnik, Umjetnička galerija
- 1990. Zagreb, Galerija "Forum"
- 1990. Berlin, Künstlerhaus Bethanien

Skulpture u javnim prostorima:

- 1982. Lokve, 1983. Sisak, 1986. Pionirski grad, Zagreb, 1988. Kostanjevica na Krki, 1989. Labin, 1989. Edinburgh, Škotska

Nagrade:

- 1980. Nagrada "7 sekretara SKOJ-a" za kiparstvo, Zagreb
- 1982. Nagrada "14. salon mladih" za kiparstvo, Zagreb
- 1989. Otkupna nagrada 9. jugoslavenskog bijenala male plastike, Murska Sobota

Katalog:

- 1. Venexiana*, 1988. drvo, visina 150 cm
- 2. Prvi Heretik, 1990. drvo, kamen, visina 205 cm
- 3. Drugi Heretik, 1990. kamen, bronca, visina 200 cm
- 4. Treći Heretik, 1990. kamen, bronca, visina 210 cm
- 5. Hektorović, 1990. drvo, visina 220 cm
- 6. Vergilijeva svijeća, 1990. drvo, visina 135 cm
- 7. Graditelj završni dan, 1990. kamen, drvo, visina 145 cm
- 8. Jeka, 1990. kamen, drvo, visina 125 cm
- 9. Allegretto, 1990. drvo, visina 140 cm
- 10. Scriptura sacra, 1990. bronca, visina 140 cm
- 11 - 18. crteži iz ciklusa "Don Juan ili ljubav prema geometriji", 1988/1989, acrylik na papiru, 70 x 100 cm, 140 x 200 cm

* Iz zbirke gospodina Francois Duplata kojemu ovim putem zahvaljujemo na susretljivosti.

Peruško Bogdanić rođen je 24. 10. 1949. u Starom Gradu na Hvaru. Diplomirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1976. godine. Sudjelovao na stotinjak zajedničkih izložbi u zemlji i inozemstvu. Živi i radi u Zagrebu, Svetice 22.

Venecija, 1988, Kostanjevica na Krki.

**ČLANOVI GALERIJE
FORUM
MEMBERS OF THE
FORUM GALLERY**

KOSTA ANGELI RADOVANI
BELIZAR BAHORIĆ
JOSIP DIMINIĆ
IVO FRIŠČIĆ
RAUL GOLDONI (1919–1983)
STANKO JANČIĆ
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ
ZLATKO KESER
EUGEN KOKOT
ANTE KUDUZ
FERDINAND KULMER
IVAN LOVRENČIĆ
EDO MURTIĆ
DALIBOR PARAĆ
ŠIME PERIĆ
OTON POSTRUŽNIK (1900–1978)
ZLATKO PRICA
NIKOLA REISER
MARIJA UJEVIĆ-GALETOMIĆ
GORANKA VRUS-MURTIĆ

**U GALERIJU FORUM IZLAGALI SU
EXHIBITIONS IN THE FORUM
GALLERY**

FERDINAND KULMER	DRAGO TRŠAR
GIUSEPPE ZIGANA	ANDREJ JEMEC
LAZAR VOZAREVIĆ	ELIZABETH FRANZHEIM
JOAN MIRO	SUVREMENA UMJETNOST
NIKOLA REISER	KOSOVA
EDO MURTIĆ	JEAN MESSAGIER
IVAN LOVRENČIĆ	TADEUSZ LAPINSKI
ZLATKO PRICA	IVO KALINA
IVO SEBALJ	MATKO TREBOTIĆ
VASKO LIPOVAC	GRUPA MLADIH AUTORA IZ
ANTE KUDUZ	ZAGREBA
ŠIME PERIĆ	ANTE MARINOVIĆ
ACHILLE PERILLI	MUSLIM MULLIQI
OTON POSTRUŽNIK	AGIM CAVDARBASHA
EMILIO VEDOVA	OLGA JANČIĆ
FRANO ŠIMUNOVIĆ	ZLATKO KESER
KSENIIJA KANTOCI	ĐURO PULITIKA
STIVO BINIČKI	SLAVKO KOPAČ
NIVES KAVURIĆ-KURTOVIĆ	SHYQRI NIMANI
RICHARD MORTENSEN	LUKŠA PEKO
IVO FRIŠČIĆ	BORIS DOGAN
VIRGILIJE NEVJESTIĆ	DORA KOVAČEVIĆ
MILIVOJE NIKOLAJEVIĆ	SOFIJA NALETILIĆ-PENAVUŠA
LOJZE SPACAL	GLIGOR ČEMERSKI
TONI BENETTON	JOSIP BIFFEL
BOŠKO PETROVIĆ	KUZMA KOVAČIĆ
LJUBOMIR PERČINLIĆ	STANKO POSAVEC
GORANKA VRUS-MURTIĆ	ENGJELL BERISHA-BEFRE
JOSIP DIMINIĆ	DUŠKO ŠIBL
ANTE JAKIĆ	LJUBOMIR STAHOV
NIKOLA KOYDL	ĐURO SEDER
RAUL GOLDONI	SIME VULAS
PREDRAG NEŠKOVIĆ	JASNA MARETIĆ
DALIBOR PARAĆ	ŠPANJOLSKO KIPARSTVO MULTIPLA
PETAR HADŽI BOŠKOV	TRINAEST SOVJETSKIH GRAFIČARA
BOGDAN BOGDANOVIĆ	MIRO VUČO
ALBERT KINERT	RODOLJUB ANASTASOV
MILE SKRACIĆ	CARLO CIUSSI
SPASE KUNOVSKI	KAZIMIR HRASTE
BORO MITRIČESKI	KLAVDIJ TUTTA
FADIL VEJZOVIĆ	GIORGIO BORDINI
PIERO TARTICHIO	ZLATKO KAUZLARIĆ-ATAČ
VLADIMIR STRAŽA	VATROSLAV KULIŠ
BELIZAR BAHORIĆ	STEVAN LUKETIĆ
BRANKO RUŽIĆ	IVAN LESIAK
GRAFIČARI IZ HAMBURGA	JAPANSKA GRAFIKA
SUVREMENI UMJETNICI IZ	ZLATKO ŠIMUNOVIĆ
SR MAKEDONIJE	METKA KRAŠOVEC
MERSAD BERBER	NELLA BARIŠIĆ
MIOĐRAG B. PROTIĆ	NANE ZAVAGNO
STANKO JANČIĆ	ANTUN BORIS ŠVALJEK
ANTE KAŠTELANČIĆ	MLADEN KARAN
ROBERT RAUSCHENBERG	MARCELA MUNGER
KOSTA ANGELI RADOVANI	
OTO LOGO	
MILAN KONJOVIĆ	
PETAR MAZEV	
GUALTIERO MOCENNI	
LJUBOMIR KARINA	
RATKO JANJIĆ-JOBO	
STOJAN ČELIĆ	
ISMAR MUJEZINOVIĆ	
EUGEN KOKOT	
ŽIVA KRAUS	
MARIJA UJEVIĆ-GALETOMIĆ	
MAJA DOLENCIĆ-MALEŠEVIĆ	